

Wishful Singing & Amsterdams Andalusisch Orkest

TOURNEE
DECEMBER '25
& JANUARI '26

waarschuwing
wens
belofte

Lied van de Sibylle

Beeld: Juri Hensch

Tickets & informatie
www.wishfulsinging.nl

WISHFUL
SINGING

amsterdams
andalusisch
orkest

Het lied van de Sibylle

Wishful Singing

Anne-Christine Wemekamp – sopraan 1
Maria Goetze – sopraan 2
Tal Shasha – mezzosopraan
Stella Brüggen – alt 1
Marjolein Stots – alt 2

Musici uit het Amsterdams Andalusisch Orkest

Salah Eddine Mesbah – zang en percussie
Hamza Amrani – rabab en banjo

Winnaar Ud-concours 2024

Ilias Markantonis – ud

Dramaturg-schrijver Willem Bruls

Regie Mohamed Aadroun

Kostuums Inge van den Tol, Gerda Kos - van den Tol

Styling Stella Brüggen

Techniek (audio) PME-tècnica Group

Techniek (licht) Felix Hirn

December 2025

ZO **7** / MIDDELBURG
Oostkerk

DO **11** / LEUSDEN
Valleiconcerten

VR **12** / ALKMAAR
Grote Kerk

ZA **13** / RUURLO
Kulturhus

ZO **14** / ZUTPHEN
Walburgiskerk

VR **19** / AMSTERDAM
Theater de Meervaart

ZA **20** / UTRECHT
Pieterskerk

ZO **21** / NIJMEGEN
Concertgebouw de Vereeniging

Januari 2026

ZO **4** / ALMERE
Kunstlinie
Goede Rede Concerten

DO **8** / LEEUWARDEN
Grote Kerk

VR **9** / GRONINGEN
Lutherse Kerk

ZA **10** / DEN HAAG
Nieuwe Kerk

ZO **11** / HAARLEM
Grote of Sint-Bavokerk

Kijk voor tickets en de meest actuele speellijst op
wishfulsinging.nl/concertagenda of scan de QR-code hiernaast.

Beste luisteraar,

Van harte welkom bij Lied van de Sibylle. Je gaat vandaag luisteren naar een afwisselend programma met onder meer Grieks-Byzantijnse liederen, Mozarabische gezangen, Arabo-Andalusische muziek en muziek uit de Sefardisch-Joodse traditie.

De Catalaanse hymne Lied van de Sibylle, El cant de la Sibila, vormt het muzikale hart van het programma. Het is een prachtig, virtuoos en intrigerend gezang dat reflecteert op het einde der tijden. Het wordt sinds de middeleeuwen in heel Catalonië op kerstavond uitgevoerd. Het lied, dat zijn oorsprong deelt met gregoriaanse muziek, is door de eeuwen heen blijven bestaan als levendige traditie: een samensmelting van liturgische zang, volksdevotie en theatrale performance. Wij zingen vandaag de Mallorcaanse versie van het Lied, afgewisseld met muziek en poëzie uit andere tradities die raken aan het thema.

In het middeleeuwse Spanje bestond er een bruisende muzikale traditie, waarin de islamitische, christelijke en joodse cultuur elkaar over en weer muzikaal beïnvloedden. We zijn daarom heel blij dat we voor deze wintertournee het podium delen met musici van het Amsterdams Andalusisch Orkest. In de muzikale ontmoeting op het podium komt niet alleen de klank van het middeleeuwse Spanje tot leven maar ontstaat ook nieuwe verbinding en vriendschap.

Wil je meer lezen over de achtergrond van dit concertprogramma? Dramaturg Willem Bruls schreef een boeiende inleiding, die je verderop in dit boekje kunt vinden. Ook vind je daar alle teksten van de voorstelling en meer achtergrondinformatie.

We wensen je een inspirerend concert toe.

Wishful Singing & de andere makers

Interieur Iglesia de San Román, Toledo, Dertiende eeuw
Arabische hoefijzerbogen met Latijnse kalligrafische afbeeldingen

Iglesia de San Román, Toledo
Fresco's, dertiende eeuw
Het Laatste Oordeel met de doden die opstaan uit de graven

Programma

Μαριολα
(Mariola)

Trad. Grieks (Veltsista of Ionannina,
Epirus) Arr. Ilias Markantonis

El cant de la Sibila:
Al jorn del judici (refrein)

Trad. Mallorca | Convento de la
Concepción (Mallorca), Folio XV e.v.

Tekst: πῦρ μέγα ἐξ οὐρανοῦ
(Een groot vuur zal uit de hemel
neerdalen)

Oracula Sibyllina 2.196–200,
2e eeuw na Chr.

El cant de la Sibila:
1. Un rey vendrà perpetual

Trad. Mallorca | Convento de la
Concepción (Mallorca), Folio XV e.v.

غريبة الحسين في رثاء الأندلس الحزين
Gharibet al-Hussein fi Ritha'
al-Andalus al-Hazien

Gharibat Al-Hussein
Tekst: Ibn Khafajah Al Andalussie &
Abu al-Hassan al-Shushtari
Arr. Salah Eddine Mesbah

Tekst:
نزار قباني – مذكرات أندلسية (مقطع من قرطبة)
(Andalusisch dagboek - fragment uit
Córdoba)

Nizar Qabbani
Vertaling: Willem Bruls

El cant de la Sibila:
2. Ans del judici tot anant

El cant de la Sibila:
3. Après se badarà molt fort

Hymnus trium puerorum

Mozarabisch, Missale Toledo (MM),
Cantorales de Cisneros

El cant de la Sibila:
4. Del cel gran foc devallará

El cant de la Sibila:
5. Llos puygs e ls plans seran eguals

Caminí por altas torres

Trad. Sefardisch | arr. Tal Shasha

El cant de la Sibila:
6. Hanc hom non féu res tan secret

El cant de la Sibila:
7. Ladonchs no haurà hom talent

El cant de la Sibila:
8. Del morir serà tot lur talens

Tekst: إِذَا التَّمَلَّ الشَّيْءُ الْجَمِيلُ فَمَصِيرُهُ
(Klacht over de val van Al-Andalus)

Abu al-Baqa ar-Rundi (1204-1285)
Bewerking: Willem Bruls
Vertaling: Hassan Bakkali

El cant de la Sibila:
9. Cascun cos s'alma cobrarà

Fulgebit iustus sicut splendor

Mozarabisch, Missale Toledo (MM),
Cantorales de Cisneros

El cant de la Sibila:
10. Los infants qui nats no seran

El cant de la Sibila:
11. E dirà cascú axí

***El cant de la Sibila:
Al jorn del judici (refrein)**

Madre de Déus

Alfonso X 'el Sabio' (1221-1284)
uit Cantigas de Santa Maria

*De refreinen met een sterretje (*) mogen worden meegezongen. Zie verderop in
het boekje voor de bladmuziek.*

El cant de la Sibila:
12. Déus dexendrà del celsa ius

***El cant de la Sibila:
Al jorn del judici (refrein)**

El cant de la Sibila:
13. So és aquest que nós panges

Ἦχοι τῶν Ἀποστόλων
(Sounds of the Apostles)

Trad. Byzantijns
Arr. Ilias Markantonis

Tekst: نهر يموت من العطش
(Een rivier sterft van dorst)

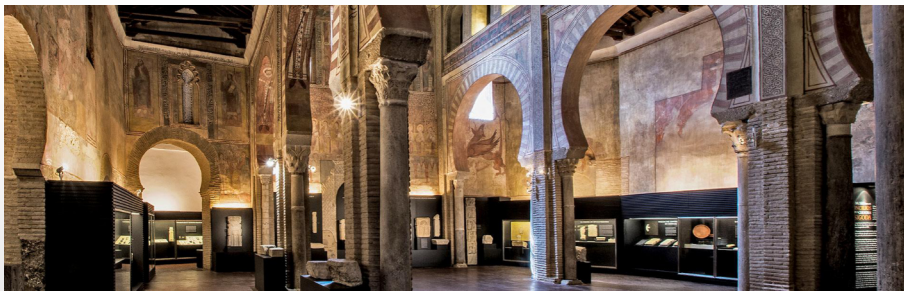
Mahmoud Darwish (1941-2008)
Vertaling: Richard van Leeuwen

El cant de la Sibila:
14. Déus dirà aycels dulcement

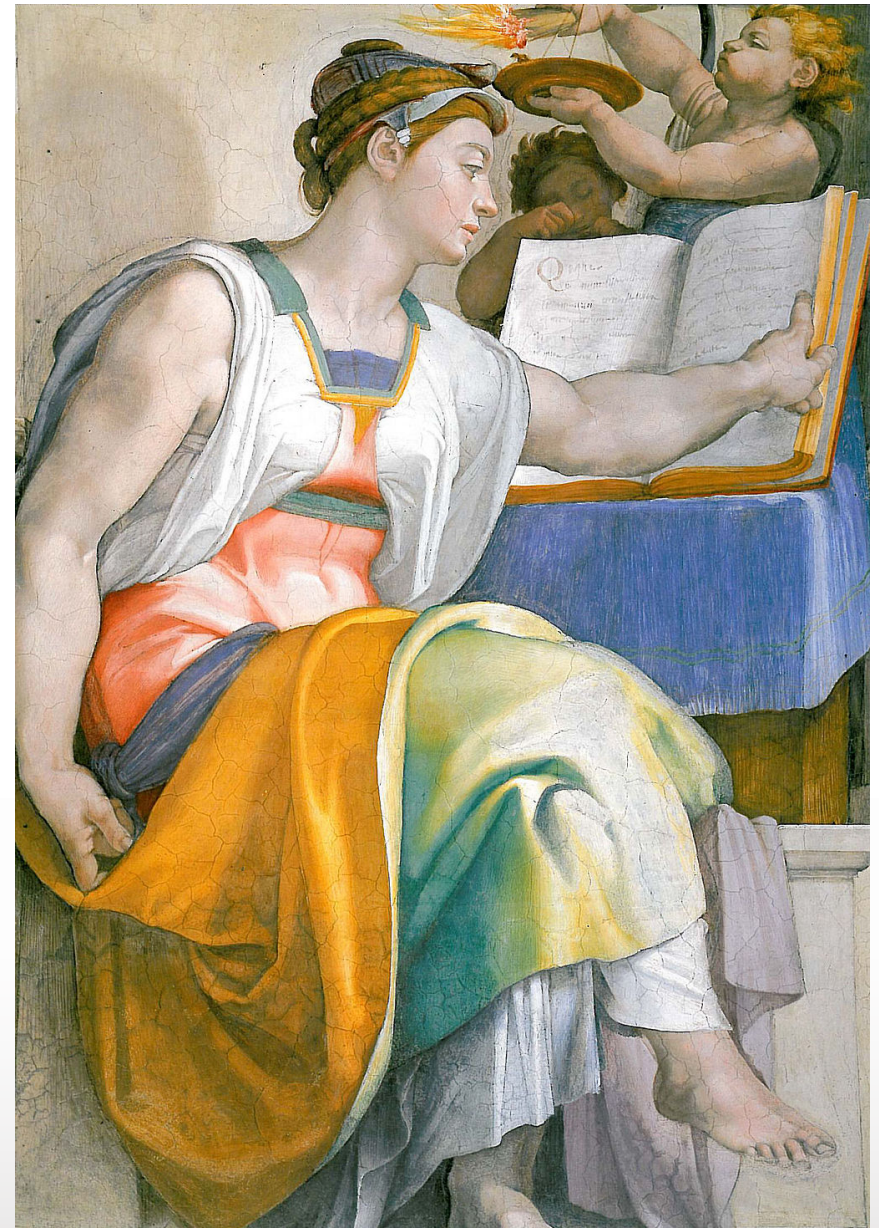
زِدْنِي بِفَرْطِ الْحُبِّ
(Zidéni bi faretí El Hub)

Moroccan Sama'a / Traditional
Arr. Elias El Houssaini | Salah Eddine
Mesbah

De refreinen met een sterretje (*) mogen worden meegezongen. Zie verderop in het boekje voor de bladmuziek.

Interieur Iglesia de San Román, Toledo
Dertiende eeuw

Michelangelo, Cappella Sistina, Vaticaan Rome
De Sibylle van Erythrea

Het lied van de Sibylle

Toelichting door Willem Bruls

Voor de een was het een wonder van harmonie en vreedzame coëxistentie, voor de ander een eindeloos slagveld met voortdurend strijdende partijen. De herinnering aan het islamitische Spanje, dat alles bij elkaar zo'n zeven eeuwen duurde, van ongeveer 700 tot ongeveer 1500, weet de gemoederen nog steeds te verhitten. Oók artistiek en cultureel, want van wie is die beroemde melodie eigenlijk? Arabisch? Joods? Christelijk? Of: Byzantijns? Visigotisch? Mozarabisch? Bij deze laatste drie onbekendere categorieën krijgen we eigenlijk al een hint van wat Andalucía of Al-Andalus eigenlijk was: een onontwarbaar kluwen van wederzijdse invloeden en gemakkelijke dan wel ongemakkelijke coëxistenties. Een klein muzikaal voorbeeld: de Arabische filosoof en componist Ibn Bajja, die leefde rond 1100, combineerde de liederen van de christenen met die van het oosten, waarmee hij een typische Andalusische stijl ontwikkelde. Die neigde volgens tijdgenoten 'zozeer naar het temperament van de mensen dat zij alle andere muziek verwierpen.'

Laten we bij het einde beginnen: 1492. De rooms-katholieke alliantie

van Isabella van Castilië en Ferdinand van Aragon lukte het om in dat jaar de allerlaatste islamitische heerser van Granada te overwinnen. Emir Mohammed XII overhandigde de sleutels van het Alhambra aan dit koningspaar. Het stond symbool voor de zuivering van Spanje van vreemde smetten. De moslims en de joden moesten zich bekeren of vertrekken. Christenen die zich niet volledig aan de dogma's van Rome onderwierpen werden gedwongen dat wel te doen. De problemen met dit proces lagen niet zozeer in de onwil van de bewoners om iets anders te worden, maar in het feit dat na zeven eeuwen samenleven die verschillende identiteiten amper te onderscheiden waren. Misschien wel nog strikt religieus, maar cultureel en emotioneel leefde de joodse lijfarts van de emir in harmonie samen met de christelijke schatbewaarder en de islamitische boekhouder. Wat te doen met een emir die uit een christelijke moeder was geboren en samen met verschillende katholieke bondgenoten tegen zijn Arabische rivalen had gevochten?

Juist al deze vloeiende grenzen maakten van Andalucía wat het was: een maatschappelijk, cultureel en wetenschappelijk power house in

middeleeuws Europa. Ook nu nog, in de 21ste eeuw, ontdekken Spaanse families in de staatsarchieven dat ze islamitische of joodse voorouders hadden, dat er geen eenduidigheid en geen eenheid bestaat. Nog steeds gaan deze ontdekkingen gepaard met een emotionele identificatie en met de grote vraag van het leven: waarom mag ik er zijn of er niet zijn? Wie accepteert me, wie definieert me, wie sluit me uit en wie neemt me op in zijn armen omdat menselijke herkenning en erkenning eigenlijk het allerbelangrijkste zijn?

De herovering van Spanje was een Laatste Oordeel. Het onverdraagzame en strikte katholicisme maakte aan alle kleuren een einde. De bloeiende culturen van het kosmopolitische kalifaat Córdoba en het veelzijdige christelijke Toledo, waar zich alle verdreven humaniteit en kennis verzamelde, werden vernietigd. Manuscripten met 'rare' letters - Arabisch en Hebreeuws - werden verbrand. Heinrich Heine bracht het later zo onder woorden: 'Daar waar men boeken verbrandt, verbrandt men uiteindelijk ook mensen.' De 'brandstapels van de Inquisitie werden opgericht.

De oudere culturen van het Iberische schiereiland zijn op een goed moment allemaal verdwenen, verjaagd of ondergegaan. Het Romeinse rijk verviel, de Byzantijnen,

die korte tijd het zuidelijkste puntje in bezit hadden, werden verjaagd, de christelijke Visigoten, die het bijzondere arianisme aanhingen, werden onvrijwillig opgenomen in de kerk van Rome, de moslims werden verdreven en gedwongen geconverteerd, evenals de joden. Maar tijdens al deze traumatische ervaringen bleef er een onderstroom van muziek klinken, ononderbroken, als een grondtoon. Die muziek hield alle herinneringen vast en werd telkens overgeleverd naar een volgende generatie en een volgende cultuur. Die stroom was tegen elke brandstapel bestand.

De Iglesia de San Román in Toledo is in de dertiende eeuw in mudéjar-stijl gebouwd. Dat wil zeggen: christelijke architectuur die gebruik maakt van Arabische architectonische voorbeelden. We zien hoefijzerbogen, bekend van de Mezquita in Córdoba, en friezen met Latijnse teksten, die veel lijken op de Arabische gekalligrafeerde originelen. Op deze plek stond een kerk van de Visigoten, de Noord-Europese christenen die deze regio ooit veroverden, en daarvóór een Romeins gebouw. De schilderijen in romaanse stijl combineren figuratieve elementen met typische mudéjar-decoraties. Op de fresco's, gescheiden door inscripties, staan evangelisten, heiligen, engelen én het Laatste Oordeel, dat uitvoerig wordt beschreven in het bijbelboek van Johannes.

Bijzonder is dat dat Oordeel wordt weergegeven door twee vrouwenfiguren die Sibyllen worden genoemd. Een Sibylle was bij de Grieken en Romeinen een wijze en mysterieuze vrouw die in extase, spontaan en ongevraagd de toekomst kon voorspellen. Zij staan hier afgebeeld tussen vier herauten die op slagtanen van olifanten blazen en daarmee daadwerkelijk het einde der tijden lijken aan te kondigen. Eén van de Sibyllen, de Sibylle van Erythrae, zou vóór de geboorte van Christus zijn komst al hebben aangekondigd. Augustinus maakt hier gewag van: 'Hij zal met een doornenkroon worden gekroond. [...] Hij zal de dood sterven, drie dagen slapen; en dan, terugkerend uit de hel, zal Hij als eerste naar het licht komen, waarbij het begin van de opstanding zal worden getoond aan hen die teruggeroepen worden.'

Dat het in die oude kerk in Toledo juist de Sibyllen zijn die het Laatste Oordeel aankondigen is geen toeval. Er was op dat moment al een lange muzikale traditie van het Lied van de Sibylle. Dat was niet zozeer één specifiek lied maar meer een genre dat in mediterrane landen teruggaat tot de vroege middeleeuwen. Het kwam in veel variaties voor en werd regelmatig uitgevoerd in kerken en tijdens processies. De oudste versie is in Spanje aangetroffen in een manuscript uit het jaar 960, een kopie van een ouder manuscript van

Visigotische oorsprong. Het wordt bewaard in de Mezquita van Córdoba.

Deze oudste versie maakte deel uit van de Mozarabische liturgie, de christelijke traditie tijdens de moslimperiode, die uit de Visigotische was voortgekomen. De bekendste versie van het Lied is in het Latijn geschreven en dateert van iets later, van de elfde eeuw. Dit manuscript uit het klooster van Ripoll bevindt zich in het huidige Catalonië, waar het enkele eeuwen lang regelmatig werd uitgevoerd. De Mallorcanse variant, die tijdens dit concert klinkt, El Cant de la Sibilla, duikt op in de jaren rond 1360. Deze versie en varianten ervan werden tijdens de kerstnacht in het klooster van Lluc en de kathedraal van Palma uitgevoerd.

Het waakzame oog van de Inquisitie bleef echter roet in het eten gooien. In 1563 werden alle uitvoeringen in Spanje verboden, als gevolg van 'problemen die voortkwamen uit de uitvoeringen van de Sibylle, die aanstootgevend zijn voor onze Heer'. We kunnen gissen naar de echte redenen, maar omdat het Lied wortels heeft in het niet-Roomse christendom van het oude Spanje en muzikaal beïnvloed is door de verschillende muzikale culturen van het schiereiland, werd het waarschijnlijk gezien als een 'onzuiver' iets. Het verbod bleef met tussenpozen gehandhaafd, totdat de

uitvoeringen in 1692 werden heringevoerd in de kathedraal van Palma de Mallorca, waar ze tot op de dag van vandaag voortduren.

De teksten vertellen vanuit een Sibillijnse profetie over wat er zal gebeuren op de dag van Christus' oordeel over de mensheid, de dag van het Laatste Oordeel. Christus was al een keer op aarde gekomen in Bethlehem. Bij zijn tweede komst zal de wereld ten onder gaan in een apocalyps. Alle doden zullen uit hun graf herrijzen en de kwaden zullen van de goeden gescheiden worden: de eersten gaan naar de hel en de tweeden naar de hemel. Dat gaat met veel apocalyptisch kabaal gepaard: 'Daarna zal [de wereld] wijd opensplijten, en grote ellende zal zichtbaar worden, er zullen kreten en donderslagen klinken, de helse verwarringen zullen zich tonen.' Vooral de Mallorcanse versie gaat met veel vuur en wapengekletter gepaard.

Toch is er muzikaal sprake van een gevoel van tijdloosheid in deze variant, want de - oorspronkelijk - statige tempi van de strofen variëren licht, waardoor een gevoel van een wereld buiten de tijd, voorbij onze fragiele werkelijkheid ontstaat. Er spreekt een fatalistische visie uit het Lied, maar dan niet ons 21ste-eeuwse pessimisme, maar een overtuiging om het onvermijdelijke te accepteren. Het is eigenlijk alleen maar een voorspelling van de

onheilspellende Sibylle, zij het een onontkoombare als je haar serieus neemt. Maar zover is het nu nog niet en in de tussentijd moeten we ons troosten met hoop. Ook daar zorgt het Lied voor. Omdat het op kerstavond wordt uitgevoerd vieren we - for the time being - de herinnering aan die eerste komst van Christus op aarde, 2025 jaar geleden.

In feite is El Cant de la Sibilla een eindpunt, net als 1492 dat was. Maar lang vóór dat fatale jaar waren er in het noordelijke deel van Spanje al meer gebieden op de islam terugveroverd. Daarin zette men de betrekkelijk vreedzame coëxistentie tussen de verschillende geloven gewoon voort, nu niet onder Arabische maar onder christelijke heerschappij. De plaats waar in de dertiende eeuw de fresco's van de Sibyllen op de muur werden geschilderd, Toledo, nam een bijzondere positie in die periode in. De stad was al in 1085 'bevrijd' van de moslims. In de tijd dat de San Román werd gebouwd regeerde een legendarische koning in Toledo, Alfonso X van Castilië. Zijn hof was, net als eerder Córdoba en Granada, een centrum van geleerdheid waar joodse, islamitische en christelijke culturen samenkwamen.

Alfonso's bijnaam was El Sabio, de wijze. Hij liet Arabische, Hebreeuwse en Latijnse manuscripten verzamelen en die respectievelijk in

het Latijn en Castiliaans vertalen. Dat waren ook veel teksten uit de klassieke oudheid, die door Arabische, joodse en christelijke wetenschappers van commentaar waren voorzien. Met de vertalers-school van Toledo vond een essentiële cultuuroverdracht plaats voor Europa. Koning Alfonso was eveneens geïnteresseerd in muziek en een aantal overgeleverde composities zouden zelfs van zijn hand zijn - zowel de tekst als de muziek. De compilatie *Cantigas de Santa Maria* - Lieder voor de Maagd Maria, geschreven in het Galicisch-Portugees, behoort tot de belangrijkste werken van zijn hof. De *Cantigas* zijn een van de grootste collecties liederen, enkele honderden, in de volkstaal uit de middeleeuwen. Ze gaan over wonderen die aan Maria worden toegeschreven en beelden haar op een menselijke manier uit. De *cantiga Madre de Deus* (Moeder van God, nr. 422), dat waarschijnlijk van de hand van de koning zelf is, spreekt net als het Lied van de Sibylle over een apocalyptische voorspelling: 'En waar de heldere zon uit angst zwart zal worden, zeg Hem wat je voelde toen Hij gal en azijn dronk.' Hier wordt eveneens de eerste en de tweede komst van Christus met elkaar verbonden.

Niet veel later zou in hetzelfde Toledo een andere muziekstijl een laatste veilige haven vinden. De christelijke Visigoten hadden vanaf

de vijfde eeuw het Romeinse Spanje bezet. Zij hadden hun eigen geloofsvorm, hun eigen liturgie en hun eigen muziek, afwijkend van Rome. De Visigotische gezangen, later ook wel Mozarabische gezangen genoemd, zijn in hun oorspronkelijke middeleeuwse vorm grotendeels verloren gegaan. De term Mozarabisch verwijst naar de continuering van het christendom tijdens de islamitische periode. Deze zang lijkt op het Gregoriaans maar is een onafhankelijke variant daarvan. Hij werd waarschijnlijk ook gezongen met meer versieringen en melismen, met meer glijdende keelklanken, en met echo's van de Arabische muziek. In Toledo vond een unieke reddingsactie plaats voor deze muziek toen die als 'ketters' werd verboden door de katholieke kerk. Kardinaal Jiménez de Cisneros publiceerde rond 1500 een Mozarabisch missaal en *breviarium*, en in de kathedraal van Toledo wijdde hij een kapel aan het behoud van de Mozarabische rite en zang.

In die kapel bewaart men nu nog steeds deze bijzondere muziek, al weten we niet exact hoe authentiek die is, niet qua notenmateriaal vanwege aanpassingen en niet qua uitvoeringspraktijk vanwege een gebrek aan bronnen. Desalniettemin heeft de Mozarabische traditie, samen met de Arabische, een invloed uitgeoefend op de *Cantigas* en op verschillende versies van het Lied van de Sibylle. Een van de

manuscripten uit die collectie is de *Hymnus trium puerorum*, de Hymne van de drie kinderen, die in een vuur worden gegooid maar door God gered werden: 'En hij doofde de vlammen van de oven [...] alsof er een geest van dauw waaide. En het vuur raakte hen helemaal niet: noch bracht het hen in nood: noch veroorzaakte het hen enig ongemak.' Een ander bijzonder Mozarabisch gezang is *Fulgebit iustus sicut splendor*, De rechtvaardigen zullen stralen als de pracht van het firmament.

Hoewel we in Europa spreken van de Reconquista, de herovering van Spanje op de moslims, is dat een niet helemaal correcte term. De Romeinse, Byzantijnse en Visigotische christenen die er voor de komst van de Arabieren in 711 leefden, waren allerminst Spanjaarden in de moderne zin van het woord. Vanuit het perspectief van de moslims was die 'Conquista' een trauma, dat we misschien nog het beste kunnen vergelijken met de Palestijnse Naqba, de verdrijving uit Palestina in 1948. Een indrukwekkende klaagzang uit Al-Andalus schreef Abu al-Baqa' Al-Rundi rond 1270, waarbij de toevoeging Al-Rundi erop wijst dat hij verbonden was met de Andalusische stad Ronda. Zijn gedicht getuigt ervan hoe diep het trauma van de verdrijving en van de gedwongen doop werd ervaren. De lamentatie over de val van Al-

Andalus begint met de veelzeggende woorden: 'Alles vergaat nadat het zijn perfectie heeft bereikt'. Al-Rundi beseftte dat de bloeiperiode die hij had meegemaakt waarschijnlijk een van de best mogelijke werelden was geweest. Zijn tekst is een wanhopige oproep aan zijn geloofsgenoten in Marokko en Noord-Afrika om zijn land te hulp te schieten.

'Een ondraaglijke tragedie heeft het schiereiland getroffen. [...] Vraag daarom aan Valencia: hoe is de toestand in Murcia? Waar is Córdoba, de bakermat van de wetenschappen, en waar zijn de vele belangrijke geleerden? Waar is Sevilla en het plezier dat het biedt, evenals zijn zoete rivier die overstroomt en kolkt?' Het mocht allemaal niet baten, want Sevilla, waar hij ooit woonde, was op dat moment al veroverd door de christenen. Langzaam maar zeker zou de Arabische cultuur van Spanje verdwijnen en zich vooral naar het Afrikaanse continent terugtrekken. De gevluchte Andalusiërs - moslims en joden - namen hun muziek mee, zoals Zideni bi fareti, waarin eenzelfde trauma als dat van Al-Rundi doorklinkt: 'Hoor mijn stem die opstijgt boven de onrust van deze wereld.' Het wordt gezongen op de klanken van de Arabische *ud*, dat een klassiek begeleidingsinstrument voor de muziek van Andalusië is. Het snaarinstrument *ud* is een voorloper

van de Europese luit en gitaar - een ander voorbeeld van hoe muzikale culturen probleemloos werden doorgegeven.

Een van de hoogtepunten van de Arabo-Andalusische cultuur vormde de zogenaamde Muwashshahat, een verzameling gedichten uit de middeleeuwen die zeer geliefd was en die niet alleen werd gelezen en gereciteerd maar ook inspireerde tot veel composities. Door de relatief korte vorm, de rijmschema's en de aansprekende, vaak dagelijkse onderwerpen als de liefde, het liefdesverdriet, de wijn enzovoorts, zouden deze verzen via de Provençaalse troubadours uiteindelijk in de Europese literatuur terechtkomen. Hoewel de meeste poëzie in het Arabisch is geschreven was het niet ongebruikelijk om allerlei varianten te maken, zoals eerste strofen in het Hebreeuws of in het Ladino, een Latijnse volkstaal die onder andere door de joden werd gesproken. In de sefardisch-joodse cultuur van Al-Andalus werd ook volop in het Ladino gezongen: 'Ik liep langs hoge torens, ik zeilde langs rijkdommen waar geen haan ooit kraaide, waar niemand mij kende. Regen valt uit de hemel, tranen vallen van mijn ogen.' In dit lied klinken vervreemding, verdrijving en uitsluiting in elk woord door.

We zijn in het zuidelijkste puntje van het Iberisch schiereiland aangekomen, daar waar de

Tamazight-leider Tarik Ibn Zijad in 711 voet aan land zette met zijn zeventuizend man bij de berg die naar hem vernoemd werd, de Jabal Tariq, ofwel Gibraltar. Dit gebied was een eeuw eerder nog Grieks-Byzantijns geweest. 'Sta op, Mariola, uit de aarde en uit de zwarte grond,' klinkt een Grieks lied. Hoewel de Byzantijnen werden verdreven door de Visigoten, maakt de metafoer van de aarde en de zwarte grond voelbaar hoe vruchtbaar Al-Andalus was. De reden waarom iedereen het wilde bezitten.

Iets verderop naar het westen mondt de grote Guadalquivir uit in de Atlantische Oceaan. De naam heeft eveneens een Arabische wortel: Al-wadi al-kabir betekent niets anders dan de grote riviervallei. Het water voedde eeuwenlang de planten, dieren en mensen. Zelfs Al-Rundi koesterde de herinnering eraan: 'Waar is Sevilla en het plezier dat het biedt, evenals zijn zoete rivier die overstroomt en kolkte.' Vijfhonderd jaar nadat de vruchtbare samenleving met de zo verschillende bevolkingsgroepen werd uitgewist, begint nu ook de rivier zijn vruchtbaarheid te verliezen. Het vuur van de apocalyps, dat zo veelvuldig figureerde in alle composities, verhit het klimaat en laat het vruchtbare vocht verdampen. Mahmoud Darwish schreef: 'Het was een rivier met twee oevers en een hemelse moeder die haar voedde uit druppelende wolken. Maar ze

hebben haar moeder ontvoerd, zodat ze door uitdroging werd getroffen en, kalm, is gestorven van dorst.' We wachten op een hoopvollere Sibylle.

Willem Bruls

Cantigas de Santa Maria
Scène aan een moslimhof

Teksten

Μαριόλα

Trad. Grieks (Veltsista of Ionannina, Epirus) Arr. Ilias Markantonis

Σήκω, Μαριόλα μ', απ' τη γη κι από το
μαύρο χώμα,
Μαριώ - Μαριόλα μου.
Κι από το μαύρο χώμα,
ψυχή, καρδούλα μου.
Με τι χερράκια η μαύρη να σ'κωθώ,
χεράκια ν' ακουμπήσω,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
Χερράκια ν' ακουμπήσω,
ψυχή, καρδούλα μου.
Κάμε τα νύχια σου τσαπιά, τις
απαλάμες φτυάρια,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
τις απαλάμες φτυάρια,
ψυχή, καρδούλα μου.
Ρίξε το χώμα από μεριά,
τις πέτρες 'πο την άλλη,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
τις πέτρες 'πο την άλλη, ψυχή,
καρδούλα μου.
Κι έβγα, Μαριόλα μ', να σε ιδώ,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
κι άπλωσε το χερράκι σου
και πιάσε το δικό μου.
Το μνήμα μ' εχορτάρισε κι έλα να
βοτανίσεις,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
κι έλα να βοτανίσεις,
ψυχή, καρδούλα μου.
Να χύσεις μαύρα δάκρυα,
ίσως και μ' αναστήσεις,
Μαριώ - Μαριόλα μου,
ίσως και μ' αναστήσεις,
ψυχή, καρδούλα μου..

Sta op, Mariola, uit de aarde en uit de
zwarte grond,
Mariola, mijn Mariola.
En uit de zwarte grond,
ziel, mijn hartje.
Met welke handjes kan ik je aanraken,
handjes om aan te raken,
Mariola, mijn Mariola,
Handjes om aan te leunen,
ziel, mijn hartje.
Maak je nagels tot spades, je handpalmen
tot schoppen,
Mariola, mijn Mariola,
Je handpalmen tot schoppen,
ziel, mijn hartje.
Gooi de aarde aan de ene kant,
de stenen aan de andere kant,
Mariola, mijn Mariola,
de stenen aan de andere kant,
mijn ziel, mijn hartje.
En kom, Mariola, zodat ik je kan zien,
Mariola, mijn Mariola,
en strek je hand uit
en pak de mijne vast.
Het graf heeft me verzadigd, kom en pluk
wat kruiden,
Mariola, mijn Mariola,
kom en pluk wat kruiden,
ziel, mijn hartje.
Laat je zwarte tranen vloeien,
misschien breng je me dan weer tot leven,
Mariola, mijn Mariola,
misschien breng je me dan weer tot leven,
mijn ziel, mijn hartje...

El cant de la Sibil.la: Al jorn del judici (refrein)

Trad. Mallorca | Convento de la Concepción (Mallorca), Folio XV e.v.

Al jorn del judici
Parrà qui haurà fayt servici.

Op de dag des oordeels
Zal blijken wie dienst heeft gedaan.

Tekst: πῦρ μέγα ἐξ οὐρανοῦ (Een groot vuur zal uit de hemel neerdalen)

Oracula Sibyllina 2.196–200, 2e eeuw na Chr.

πῦρ μέγα ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ γαῖαν
ἐλεύσεται ἅπαντα,
καὶ κατακαύσει ποταμούς
καὶ θάλασσαν ἅπασαν,
καὶ τότε πᾶσαν ἀκάθαρτον
ἀφανίσει φύσιν·
ὕστερον αὐτὶς γαῖα νέαν
γενεὴν ἀναδείξει.

Een groot vuur zal uit de hemel
neerdalen over de hele aarde,
en het zal rivieren
en de gehele zee verbranden;
dan zal het alle onreine natuur
vernietigen;
daarna zal de aarde opnieuw
een nieuw geslacht doen ontstaan.

El cant de la Sibil.la: Un rey vendrà perpetual

Trad. Mallorca | Convento de la Concepción (Mallorca), Folio XV e.v.

1. Un rey vendrà perpetual
del cel quant may non fo aytal,
en carn vendrà certanament
per far del segla jutjament.

1. Een koning zal komen, eeuwig,
uit de hemel, zoals nooit tevoren,
in het vlees zal hij zeker komen
om over de wereld het oordeel te vellen.

غريبة الحسين في رثاء الأندلس الحزين
(Gharibet al-Hussein fi Ritha' al-Andalus al-Hazien)

Gharibat Al-Hussein, tekst: Ibn Khafajah Al Andalussie
& Abu al-Hassan al-Shushtari | arr. Salah Eddine Mesbah

عائت بساحتك العدا يا دار
ومحا محاسنك البلى والنار
فاذا تردد في جنابك ناظر
طال اعتبار فيك واستعبار
ارض تقاذفت الخطوب بأهلها
وتمخضت بخرابها الأقدار
كتبت يد الحدثان في عرصاتها
"لا أنت أنت ولا الديار ديار"

عندما جئت للديار
وذموعي على الخنود
وقوادي على الجمار
نارها تشتعل وقود
قلت يا قلبي انطبأ
الذي فات ما يغود
أحرق الشوق أضلعي
ونقول عندما ظهر
زاد فيكم تولعي
ما يفيدني سوى الصبر

رضاكم مني قلبي غريب الجمي
وقلبي بكم مني سهوكم رمي
إليك سماء حبي. وأنتم سماء
يا من قد ملك. قوادي له
هل أنت ملك
أم بدر الملك

De vijanden hebben in jouw gebied huisgehouden, o huis,
en verval en vuur hebben jouw schoonheid uitgewist.
En wanneer een blik in jouw omgeving ronddwaalt,
dan duurt het kijken lang, en ook het huilen.
Een land waarvan de ramspoed haar bewoners heeft heen en weer
geslingerd,
en waarvan het noodlot haar verwoesting heeft voortgebracht.
De hand van de gebeurtenissen schreef op haar binnenplaatsen:
"Jij bent niet meer jij, en de woningen zijn niet meer woningen."

Toen ik naar de huizen kwam,
en mijn tranen over mijn wangen liepen,
en mijn hart op hete kolen lag,
waarvan het vuur hevig brandde,
zei ik: "O mijn hart, heb geduld;
wat voorbij is, komt niet terug."
Het verlangen heeft mijn ribben verbrand—
en toen jullie verschenen,
nam mijn hartstocht voor jullie nog meer toe.
Niets helpt mij behalve geduld.

Jullie tevredenheid is de wens van mijn hart,
o edelen van deze streek,
en mijn hart is door jullie gevangen; jullie pijn heeft het geraakt.
Naar jullie steeg mijn liefde op, en jullie zijn haar hemel.
O jij die mijn hart hebt veroverd
ben jij een koning?
Of de maan van het heelal?

Tekst: نزار قباني – مذكرات أندلسية (مقطع من قرطبة)
(Andalusisch dagboek - fragment uit Córdoba)

Nizar Qabbani, vertaling: Willem Bruls

.. في أزقة قرطبة الضيقة
.. مددت يدي إلى جيبك أكثر من مرة
.. لأخرج مفتاح بيتنا في دمشق
.. أحواض الشمشير .. والليلك .. والقرطاسيا
.. البركة الوسطى، عين الدار الزرقاء
.. الياسمين الزاحف على أكتاف المخادع
.. وعلى أكتافنا
.. النافورة الذهبية، طفلة البيت المدللة
.. التي لا ينشف لها حلق
.. والقاعات الظليلة أواني الرطوبة .. ومخبؤها
.. كل هذه الدنيا المطيية التي حضنت طفولتي في دمشق
.. وجدتها هنا

Lopend door de smalle steegjes
van Cordoba
bleef ik in mijn zakken zoeken,
in de hoop de sleutel van ons huis
in Damascus te vinden,
met zijn perken vol perzik,
buxus en kersen,
het blauwe oog van de fontein
dat naar ons huis opkeek,
en de jasmijn die naar de schouder
van de slaapkamer kroop,
en de illustere gouden waterkraan
van de familie,
met een straal die onuitputtelijk is,
de koele, schaduwrijke galerijen,
alles wat bijdroeg
aan de geuren van mijn jeugd
in Damascus,
hier vond ik het.

El cant de la Sibil·la: Ans del judici tot anant & Après se badarà molt fort

2. Ans del judici tot anant
apparrà un senyal molt gran,
la terra gitarà sudor
e.stremirà de gran pahor.

3. Après se badarà molt fort
amonstrantse de greu conhort,
mostrar-se han ab crits y trons
les infernals confusions.

2. Voor het oordeel, in aanloop daarheen,
zal een groot teken verschijnen,
de aarde zal zweet uitslaan
en beven van grote angst.

3. Daarna zal ze wijd opensplijten,
en grote ellende zal zichtbaar worden,
er zullen kreten en donderslagen klinken,
de helse verwarringen zullen zich tonen.

Hymnus trium puerorum

Mozarabisch, Missale Toledo (MM), Cantorales de Cisneros

Hymnus trium puerorum.

Angelus Domini similiter
descendit cum Anania
et sociis eius in fornacem.

Et excussit flammam ignis
de fornace:
et fecit medium fornacis:
tanquam spiritus roris flantem.

Et non tetigit eos omnino ignis:
nec contristavit:
nec quicquam moleste eis intulit.

Tunc illi tres
quasi ex uno ore laudabant:
et magnificabant:
et benedicebant Dominum
de fornace dicentes.

Domine Deus patrum nostrorum
et laudabilis es
et superexaltatus in secula. Amen.

Benedictus es.

Benedicite omnia opera Domini
Domino hymnum dicite
et superexaltate eum in secula.

Benedicite Anania. Azaria. Misael
Dominum. Hymnum dicite
et super exaltate eum in secula.

Quia eripuit nos Deus ab inferis:
et de manu mortis

Hymne van de drie kinderen.

Een engel van de Heer
daalde eveneens neer met Ananias
en zijn metgezellen in de oven.

En hij doofde de vlammen
van de oven:
en maakte het midden van de oven:
alsof er een geest van dauw waaide.

En het vuur raakte hen helemaal niet:
noch bracht het hen in nood:
noch veroorzaakte het hen enig
ongemak.

Toen prezen die drie,
als met één stem,
en verheerlijkten
en zegenden de Heer
vanuit de oven, zeggende:

O Heer, God van onze vaders,
U bent lofwaardig
en verheven boven alles voor altijd.
Amen.

Gezegend zijt gij.

Loof de Heer, al uw werken van de
Heer; zing een lofzang voor hem
en verhef hem boven alles voor altijd.

Zegen de Heer, Ananias, Azarias,
Misaël. Zing een lofzang voor de Heer
en verhef Hem voor altijd.

Want God heeft ons uit de hel verlost:
en uit de hand van de dood

salvavit nos:
et eripuit nos de medio
camino ardentis:
flamme in medio ignis
eduxit nos.

Benedictus es.

heeft Hij ons gered:
en Hij heeft ons uit het midden
van de vurige oven verlost;
Hij heeft ons uit de vlammen
in het midden van het vuur gebracht.

Gezegend zijt gij.

El cant de la Sibil.la: Del cel gran foc devallará & Llos puygs e.ls plans seran eguals

4. Del cel gran foc devallará
com a sofre molt podrà,
la terra cremarà del furor,
la gent haurà molt gran terror.

5. Llos puygs e.ls plans seran eguals,
aquí seran los bons e.ls mals;
los reys, e.ls comptes e.ls barons
qui de lurs fayts retran raysons.

4. Uit de hemel zal groot vuur neerdalen,
zo krachtig als zwavel,
de aarde zal branden van razernij,
de mensen zullen grote schrik kennen.

5. Bergen en vlaktes zullen gelijk worden,
daar zullen de goeden en de slechten zijn;
koningen, graven en heren
zullen rekenschap afleggen
van hun daden.

Camini por altas torres

Trad. Sefardisch | arr. Tal Shasha

Camini por altas torres
Naveguí por las fortunas
Onde gallo no cantava
Ni menos me conocían
Luvias caen de los cielos
Lágrimas de los mis ojos.

Ik liep langs hoge torens.
Ik zeilde langs fortuinen.
Waar geen haan ooit kraaide.
Waar niemand mij kende.
Regen valt uit de hemel.
Tranen vallen van mijn ogen.

El cant de la Sibil.la: Hanc hom non féu res tan secret & Ladonchs no haurà hom talent & Del morir serà tot lur talens

6. Hanc hom non féu res
tan secret,
no he dixe ne ho panset,
que no sia aquí tot clar ,
ja no. y porà hom res celar.

7. Ladonchs no haurà hom talent
de riquesas, d'aur ne d'argent,
no haurà hom de res desir
mas tensolament de morir.

8. Del morir serà tot lur talens,
ladonchs los glatiran
les dens;
no.y haurà hom qui no si plor,
tot lo mon jaurà en tristor.

6. Niemand heeft iets
zo geheim gedaan,
noch gedacht of overwogen,
of het zal daar allemaal duidelijk zijn,
niets kan men dan nog verbergen.

7. Dan zal niemand nog verlangen
naar rijkdom, goud of zilver,
men zal niets anders wensen
dan enkel maar te sterven.

8. Sterven zal al hun verlangen zijn,
ze zullen met klapperende tanden
jammeren;
er zal geen mens zijn die niet weent,
de hele wereld zal in droefheid liggen.

Tekst: إِذَا اكْتَمَلَ الشَّيْءُ الْجَمِيلُ فَمَصِيرُهُ
(Klacht over de val van Al-Andalus)

Abu al-Baqa ar-Rundi (1204-1285)

Bewerking: Willem Bruls | vertaling: Hassan Bakkali

أَنْ يَنْقُصَ الْإِيَّامُ بَعْدَ أَمَانِهِ
فَلَا تُعْتَرِ بِالدُّنْيَا وَلَذَاتِهَا،
فَكَمْ أَضْحَكُنَا، ثُمَّ رَأَيْتُ هَوَانِهِ
وَمَنْ يَسْعُدُ بِلُحْظَةٍ قَدْ تَنَبَّعَهُ
لَحْظَاتُ حُزْنٍ، تُفْثِكُ بِوَجْدَانِهِ
مَمَالِكُ قَامَتْ فِي الْغَلَا مُتَرَفِّعَةً،
تَهَاوَتْ كَأَنَّ الدَّهْرَ جَارَ رَمَانِهِ
أَيَا أَنْذَلْنَ، يَا زُهْرَةً فِي غُرْبَانَا،
أَصْنَاغُوكِ أَهْلُوكِ، فَرَأَيْتُ أَخْزَانِهِ
،”سَلِّ“،”بِلْسَانِيَّةٍ“، وَسَلِّ ”مُرْسِيَّةٍ“
وَسَلِّ ”فَرْطِيَّةٍ“ دَارَ الْفَقْتِ وَتَبَانِيهِ
وَأَنْتِ ”إِسْبِيلِيَّةٌ“؟ هَلْ تَذْكُرِينَ
رَمَانَ النَّهْرِ، يَجْرِي فِي بَسَاتِينِهِ؟
مَدَائِنُ كَانَتْ فِي الْغَلَا مُتَرَفِّعَةً،
فَقَدْ نَاهَا، وَالْدَّهْرُ شَدَّ عَنَانِهِ
بَكَّتِ الْمَخَارِبُ، وَالْمَنَابِرُ قَدْ نَعَتْ
رَمَانَ دِينَ سَادَ فِي أَرْكَانِهِ
وَصَارَ الْمَسْجِدُ كَنِيسَةً بِجَرَاهِ،
تُعَلِّي الصَّلِيبَ، وَتُطْفِئُ الْإِيمَانِ
وَفِي الدِّيَارِ يَدُوكِ ”تَأْفُوسُ“ الْخَنَا،
وَيَبْكِي الْأَذَانُ عَلَى نُسُكِه الْفَانِي
فَيَا نَانِمَا، وَالْدَّهْرُ دَوْمًا يَقْطَلُ
أَفْقَ، فَالْخَطَرُ جَارٌ فِي مِيدَانِهِ
وَهَلْ تُغْرِيكَ دُنْيَاكَ بَعْدَ ”إِسْبِيلِيَّةٍ“؟
وَهَلْ تُعَوِّضُ أَوْطَانُ بَأُوطَانِهِ؟
وَيَا مَنْ فِي اللَّعِيمِ يَعْيشُ مُنْعَمَسًا،
أَمَا سَمِعْتَ أَنْيُنَهُمْ مِنْ أَنِيهِ؟
مُلُوكُ الْأُمَمِ صَارُوا عِبْدَ غَيْرِهِمْ،
وَذُلُّ الْقَهْرِ يَسْرِي فِي شَرَايِينِهِ
تُبَاغِ الْأُمُّ عَنْ طِفْلِ بِخَسَرَتِهَا،
كَأَنَّ الرُّوحَ تَنَزَّعَ مِنْ جَنَانِهِ
وَكَمْ مِنْ قَتَاةٍ مِثْلَ شَمْسٍ أَشْرَقَتْ،
سُبَيْبَتْ، وَرَاخَ الْخَوْفِ فِي أَحْجَانِهِ
تُقَادُ قَهْرًا، وَالْأُمُومُوعُ بَعِيْنَهَا،
وَقُلُوبُهَا الْمَكْسُورُ فِي طُوفَانِهِ
فَهَلْ بَقِيَ الْإِيمَانُ فِينَا نَابِضًا؟
أَمَا فِي الْقَلْبِ حَيَاةٌ مِنْ قُرْآنِهِ؟

Alles vergaat nadat het zijn perfectie heeft bereikt;
laat niemand misleid worden door een zoet en aangenaam leven.
Hij die één enkel moment gelukkig is geweest,
is door veel andere momenten beschadigd.
Het lot vernietigt onherroepelijk elk rijk,
waarna ze allemaal verdwijnen alsof ze nooit hebben bestaan.
Het lot kent veel soorten tegenslagen.
Voor ongelukken is er troost die ze draaglijk maakt,
maar er is geen troost voor wat de islam is overkomen.
Een ondraaglijke tragedie heeft het schiereiland getroffen.
Het boze oog heeft toegeslagen waarna het geloof is verdreven.
Vraag daarom aan Valencia: hoe is de toestand in Murcia?
Waar is Cordoba, de bakermat van de wetenschappen,
en waar zijn de vele belangrijke geleerden?
Waar is Sevilla en het plezier dat het biedt,
evenals zijn zoete rivier die overstroomt en kolkt?
Zij waren de pijlers van het land,
maar nu zij verdwenen zijn, kan het niet langer standhouden!
De kraan van de rituele wassing huilt van wanhoop,
als een hartstochtelijke minnaar die huilt om het vertrek van zijn geliefde,
om woningen die verstoken zijn van de islam,
die eerst werden verlaten en nu worden bewoond door ongeloof,
om de moskeeën kerken zijn geworden,
waarin alleen klokken en kruisen te vinden zijn.
Zelfs de mihrabs huilen, hoewel ze stevig zijn;
zelfs de preekstoelen rouwen, hoewel ze van hout zijn!
O, jullie die onverschillig blijven hoewel jullie gewaarschuwd zijn:
als jullie slapen is het lot altijd wakker!
En jullie die vrolijk verdergaan terwijl het vaderland jullie verbant,
kan iemand nog een vaderland vinden na het verlies van Sevilla?
En jullie die overzee in overdaad leven en genieten van het leven,
Jullie die kracht en macht hebben in jullie nieuwe vaderland,
Hebben jullie geen nieuws over het volk van Andalusië?
O, wie zal de vernedering ongedaan maken van een volk dat eens machtig was,
waarvan de omstandigheden veranderden door onrechtvaardigheid en tirannen?

El cant de la Sibil.la: Cascun cos s'alma cobrarà

9. Cascun cos s'alma cobrarà
e bons e mals ladonchs parran
los bons iran ab Déu laxus
els mals iran a infern ius.

9. Elk lichaam zal zijn ziel terugkrijgen
en goeden en slechten zullen dan spreken;
de goeden zullen naar God gaan, gelukkig,
de slechten zullen naar de hel gaan,
meteen.

Fulgebit iustus sicut splendor

Mozarabisch, Missale Toledo (MM), Cantorales de Cisneros

Fulgebit iustus
sicut splendor firmamenti.
Et sicut stellae caeli
dantes claritatem lucis,
ita et iustus
splendebit.
In perpetua aeternitate.
Alleluia.

De rechtvaardigen zullen stralen
als de pracht van het firmament.
En zoals de sterren aan de hemel,
die helder licht geven,
zo zullen ook de rechtvaardigen
stralen.
Voor eeuwig en altijd.
Alleluia.

V. Fulgebit et tanquam scintillae
in arundinetis discurrent.
Iudicabit nationes
et dominabitur populis
et regnabit cum Domino.

V. Hij zal schitteren als vonken
die langs het stoppelveld lopen.
Hij zal de volken oordelen
en over de volkeren heersen
en met de Heer regeren.

In perpetua...

Voor eeuwig en altijd...

El cant de la Sibil.la: Los infants qui nats no seran & E dirà cascú axí

10. Los infants qui nats no seran
dins en lo ventra ploraran,
e cridaran tot altament:
Senyor , ver Déu omnipotent!

10. Zelfs de ongeboren kinderen
zullen in de moederschoot huilen,
en ze zullen luid roepen:
Heer, ware almachtige God!

11. E dirà cascú axí:
Senyor haies mercè de mi,
Mays volgrem es serment
que quant venim a jutgement!

11. En ieder zal zo spreken:
Heer, heb genade met mij!
Beter was het dat we nooit geboren waren
dan dat we nu voor het oordeel staan!

El cant de la Sibil.la: Al jorn del judici (refrein)

Het publiek mag dit refrein meezingen

Al jorn del ju - di - ci par - rà qui hau - rà fayt ser - vi - ci.

Op de dag des oordeels zal blijken wie dienst heeft gedaan.

Madre de Déus

Alfonso X 'el Sabio' (1221-1284), uit Cantigas de Santa Maria

Madre de Déus, óra
por nós téu Fill' essa hóra.

Moeder van God, bid
tot uw Zoon voor ons op dat uur.

1. U verrá na carne
que quis fillar de ti, Madre,
joĩgá-lo mundo
cono poder de séu Padre.

1. Hij zal komen in het vlees
dat Hij van u, Moeder, wilde aannemen,
om de wereld te verblijden
met de macht van zijn Vader.

Madre de Déus...

Moeder van God...

3. E en aquel día,
quand' ele for mais irado,
fais-lle tu emente
com' en ti foi enserrado.

3. En op die dag,
wanneer Hij het meest toornig zal zijn,
herinner Hem eraan
hoe Hij in u werd besloten.

Madre de Déus...

Moeder van God...

10. U será o aire
de fógu' e de sufr' aceso,
di-ll' a mui gran coita
que houviste pois foi preso.

10. Waar de lucht
zal branden van vuur en zwavel,
zeg Hem het grote lijden
dat je voelde toen Hij gevangen werd.

Madre de Déus...

Moeder van God...

12. U terrán escrito
nas fronte quanto fezéron,
di-ll' o que sofriste
quand' o ena cruz poséron.

Madre de Déus...

14. E u o sól craro
tornar mui negro de medo,
di-ll' o que sentiste
u beveu fél e azedo.

Madre de Déus...

16. E u as estrelas
caeren do firmamento,
di-ll' o que sentiste
u pósto no monumento.

Madre de Déus...

19. E u mostrar ele
tod' estes grandes pavores,
fas com' avogada,
ten vóz de nós pecadores.

Madre de Déus...

20. Que polos téus rógos
nos lév' ao paraíso
séu, u alegría
hajamos por sempr' e riso.

*Madre de Déus, óra
por nós téu Fill' essa hóra.*

12. Waar men geschreven zal zien
op ieders voorhoofd wat zij deden,
zeg Hem wat je leed
toen Hij aan het kruis werd gehangen.

Moeder van God...

14. En waar de heldere zon
uit angst zwart zal worden,
zeg Hem wat je voelde
toen Hij gal en azijn dronk.

Moeder van God...

16. En waar de sterren
uit de hemel zullen vallen,
zeg Hem wat je voelde
toen men Hem in het graf legde.

Moeder van God...

19. En waar Hij al deze
grote verschrikkingen zal tonen,
doe dan als pleitbezorgster,
spreek voor ons zondaars.

Moeder van God...

20. Opdat Hij, door uw gebeden,
ons voert naar Zijn paradijs,
waar we eeuwige vreugde
en lachen mogen vinden.

*Moeder van God, bid
tot uw Zoon voor ons op dat uur.*

El cant de la Sibil.la: Déus dexendrà del celsa ius

12. Déus dexendrà del celsa ius,
axí con fo levat en crus
per veíns falsos e traydos,
que Déu los cresca lus dolos.

12. God zal neerdalen uit de hemel,
zoals Hij werd opgeheven aan het kruis
door valse en verraderlijke burens –
moge God hun leed vermeerderen.

El cant de la Sibil.la: Al jorn del judici (refrein)

Het publiek mag dit refrein meezingen

Al jorn del ju - di - ci par - rà qui hau - rà fayt ser - vi - ci.

Op de dag des oordeels zal blijken wie dienst heeft gedaan.

El cant de la Sibil.la: So és aquest que nós panges

13. So és aquest que nós panges
e en la creu lo clau fiques,
are.s vengut al jutgement
lo fill de Déu omnipotent.

13. Dit is Hij die wij geselden
en aan het kruis met spijkers sloegen;
nu is Hij gekomen tot het oordeel:
de Zoon van de almachtige God.

Ἦχοι τῶν Ἀποστόλων (Sounds of the Apostles)

Trad. Byzantijns | Arr. Ilias Markantonis

Tekst: نهر يموت من العطش (Een rivier sterft van dorst)

Mahmoud Darwish (1941-2008) | vertaling: Richard van Leeuwen

نهر يموت من العطش

Een rivier sterft van dorst

كان نهرٌ هنا
وله ضفتان
وأمٌ سماويةٌ أرضعتهُ السحابُ المقطرُ
نهرٌ صغيرٌ يسير على مهله
نازلاً من أعالي الجبال
يزور القرى والخيام كضيف لطيف خفيف
ويحمل للغور أشجار دقلى ونخل
: ويضحك للساهرين على ضفتيه
اشربوا لبنَ الغيمِ))
واسقوا الخيول
((وطيروا إلى القدس والشام
كان يغني فرسيةً مرةً
... وهوى مرةً
كان نهرًا له ضفتان
وأمٌ سماويةٌ أرضعته السحابُ المقطرُ
لكنهم خطفوا أمه
فأصيب بسكتة ماء
! ومات , على مهله , عطشاً

Hier bevond zich ooit een rivier
met twee oevers
en een hemelse moeder,
die haar zoogde uit druppelende wolken,
een kleine rivier, die kalm voortkabbelde
en van de bergtoppen afdaalde,
die dorpen en tenten bezocht
als een vriendelijke, opgewekte gast,
die oleanders en dadelpalmen
naar het dal bracht,
die lachte naar hen
die op haar oevers waakten:
Drink de melk van de wolken,
drenk de paarden, vlieg naar Damascus
en Jeruzalem.
Soms zong ze een heldhaftig lied
en soms een liefdeslied.
Het was een rivier met twee oevers
en een hemelse moeder die haar voedde
uit druppelende wolken.
Maar ze hebben haar moeder ontvoerd,
zodat ze door uitdroging werd getroffen
en, kalm, is gestorven van dorst.

El cant de la Sibil.la: Déus dirà aycels dulcement

14. Déus dirà aycels dulcement
que deuran vendra salvament:
venits a mi, los amichs meus,
de tots perils vos guardats sereu.

14. God zal vriendelijk spreken
tot degenen die het heil zullen ontvangen:
Kom tot mij, mijn vrienden,
ik zal u van alle gevaren bevrijden.

زِدْنِي بِفَرْطِ الْحُبِّ (Zidni bi fareti El Hub)

Moroccan Sama'a / Traditional, arr. Elias El Houssaini | Salah Eddine Mesbah

زِدْنِي بِفَرْطِ الْحُبِّ فِيكَ تَحَيَّرَا
وَارْحَمْ حَشَى بَلْطَى هَوَاكَ تَسْعَرَا
وَإِذَا سَأَلْتُكَ أَنْ أَرَاكَ حَقِيقَةً
فَاسْمَحْ وَلَا تَجْعَلْ جَوَابِي لَنْ تَرَى
إِنَّ الْغَرَامَ هُوَ الْحَيَاةُ فَمُتْ بِهِ
صَبَبًا فَحَقَّكَ أَنْ تَمُوتَ وَتُعْذَرَا

Vul mij met grenzeloze liefde,
hoor mijn stem die opstijgt
boven de onrust van deze wereld,
U die mij met Uw liefde hebt verlost,
als ik vraag U te zien,
verwerp mijn smeekbede niet.
U hebt mij een hart gegeven,
zodat ik kan liefhebben
en hebt mij liefde gegeven,
zodat ik het smalle en onzekere pad
kan bewandelen.
Liefde is leven, het leidt tot de dood,
het is de wet,
dat wat verlossing brengt.

Nagenieten

Voor iedereen die na afloop van de voorstelling nog meer wil weten over Lied van de Sibylle, hebben wij een speciale pagina ingericht met allerlei informatie over de voorstelling. Op deze pagina kun je je nog iets meer verdiepen in het programma en nemen we je mee in ons maakproces. Klik op de afbeeldingen, kijk lekker rond en vergeet je niet te abonneren op onze nieuwsbrief. Veel plezier!

Je vindt hier onder meer de volgende onderdelen:

- ⦿ **Meer over El cant de la Sibylle** – over de geschiedenis
- ⦿ **Videomateriaal** – o.a. trailer & repetitie-opnames
- ⦿ **Link naar Spotify-opnames van Sibylle**

Ga naar wishfulsinging.nl/lied-van-de-sibylle-de-verdieping/ of scan de QR-code.

Toegankelijkheid

Bij onze concerten vinden we het belangrijk dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn. We zetten daarom stappen om onze concerten zoveel mogelijk voor iedereen toegankelijk te maken. We houden rekening met de rolstoel-toegankelijkheid van onze zalen en zorgen voor digitale programmaboekjes voor mensen met een visuele beperking. Heb je feedback, tips of suggesties op dit terrein voor ons? Stuur een mail naar info@wishfulsinging.nl.

Hidden Disabilities Sunflower

Sommige handicaps, aandoeningen of chronische ziekten zijn voor anderen niet meteen duidelijk. Voor mensen die in deze doelgroep vallen, is de Hidden Disabilities Sunflower ontworpen, een keycord of button die mensen kunnen dragen om aan te geven dat zij misschien extra hulp, begrip of tijd nodig hebben.

Wishful Singing is aangesloten bij de Hidden Disabilities Sunflower. Je kunt altijd een van onze medewerkers aanspreken, zodat we je waar nodig kunnen ondersteunen tijdens je concertbezoek.

hdsunflower.com/nl

Binnenkort

Zing je sterk met Wishful Singing

Samen zingen. Samen ademen. Samen opladen.

Zing je sterk met Wishful Singing is een belevenis met muziek die raakt, met effectieve ademhalingsoefeningen die rust en energie geven én met feel good meezingers die je blijer maken.

Samen met de zangeressen van Wishful Singing en pianist Bert van den Brink zing je nummers als You'll Never Walk Alone of Zing vecht huilt van Ramses Shaffy, en je ervaart muziek die ruimte geeft aan wat er in je leeft, zoals Evening Rise en de zinderende harmonieën van Ola Gjeilo.

Dit is geen traditioneel concert waar je naar kijkt, maar een moment waar je onderdeel van wordt. Je hebt geen zangervaring nodig.

Doe mee, gun jezelf dit moment en voel wat zingen met je doet.

JANUARI 2026

MA 19 / UTRECHT
TivoliVredenburg
11.00 uur

FEBRUARI 2026

WO 4 / HEERHUGOWAARD
Cool Kunst en Cultuur
15.00 uur

ZA 8 / DEN HAAG
De Regentes
15.30 uur

Ga naar wishfulsinging.nl/concertagenda voor tickets en meer informatie of scan de QR-code hieronder!

Komend voorjaar

Charlotte Salomon - *Leben? Oder Theater?*

Terwijl op de achtergrond de Nazi's hun messen slijpen, begint het leven van Charlotte Salomon om een heel andere reden op zijn grondvesten te schudden. Haar grootvader onthult dat ze al die jaren door haar familie is voorgelogen. Haar moeder blijkt niet aan de griep te zijn gestorven, maar heeft zelfmoord gepleegd net als vijf andere familieleden. Overdonderd door dit bericht, begint de 22-jarige Charlotte een zoektocht. Met behulp van haar mentor Amadeus Daberlohn probeert ze te doorgronden wat nu nog waar is en wat niet.

Ze begint koortsachtig te schilderen om orde te scheppen in de chaos in haar hoofd en om haar leven opnieuw vorm te geven. Maar kan dat wel? Of is Charlotte's lot al bezegeld en wordt zij nummer zeven? Ze maakt meer dan 700 gouaches (waterverfschilderingen) met beelden, teksten en flarden muziek. Ze noemt het werk *Leben? Oder Theater?* - Ein Singspiel.

Vocaal kwintet Wishful Singing en het jonge energieke ensemble But What About presenteren samen een muziektheatervoorstelling rond het waargebeurde verhaal van Charlotte Salomon. Haar bonte

beeldgeschiedenis komt theateraai tot leven dankzij Steven Kampermans veelkleurige compositie, die zowel Charlottes ontroerende hartenkreten als het levendige Berlijn van de jaren dertig tevoorschijn tovert. Dankzij de dynamische en humoristische encscenering van Annechien Koerselman wordt duidelijk dat Charlotte geen enkel middel schuwt om de onderste steen boven te krijgen.

De krachtige voorstelling Charlotte Salomon vertelt het ontroerende

verhaal van een jonge vrouw, die zich binnen uitdagende omstandigheden in een almaar complexer wordende wereld tóch staande weet te houden. Daarnaast is hccet een eerbetoon aan haar werk, dat nog altijd van grote betekenis is.

“Ik heb een taak, en geen macht ter wereld mag me ervan weerhouden die te volbrengen.” - Charlotte Salomon

Speellijst

april-mei 2026

APRIL

ZO 19 / ZUTPHEN
Theater Hanzehof &
Buitensociëteit
15.00 uur

WO 22 / DEN HAAG
Diligentia
19.30 uur

MEI

ZA 2 / WAGENINGEN
Theater Junushoff
19.30 uur

MA 4 / AMSTERDAM
Muziekgebouw aan 't IJ
21.00 uur

ZA 9 / GRONINGEN
Grand Theatre Groningen
19.30 uur

Ga naar wishfulsinging.nl/concertagenda voor tickets en meer informatie of scan de QR-code.

Wishful Singing

Wij zijn Wishful Singing, een groep van vijf professionele, bevlogen zangeressen met een unieke klank, uitstraling en daadkracht. Met onze concerten, onze artistieke samenwerkingen, bijzondere contextprogrammering, vernieuwende interdisciplinaire voorstellingen en op maat gemaakt educatiemateriaal zetten we ons in voor een wereld waarin het leven en welbevinden van ieder mens verrijkt en gestimuleerd wordt door muziek en zang. Wij geven concerten in onze thuisbasis Utrecht, in Nederland en over de hele wereld. We zingen alles waar ons hart sneller van gaat kloppen: van schurende dissonanten en tijdloze volksmelodieën tot funky harmonieën, transcendentale eenstemmigheid en ritmische krankzinnigheid. Van oude muziek, volksmuziek, close harmony en gregoriaans, tot speciaal voor onze bezetting van vijf vrouwen gecomponeerde werken.

Al sinds de oprichting in 2004 onderscheidt Wishful Singing zich door avontuurlijke samenwerkingen met kunstenaars, filosofen en topmusici als Herman Finkers, Damani Leidsman, Fokke Obbema, Stine Jensen, het Nederlands Blazers Ensemble, Modar Salama en

Lavinia Meijer. In 2026 zijn we op het podium te zien met onder andere het VOCES8 Scholars Ensemble.

Wishful Singing vindt het belangrijk om stem te geven aan de ideeën van kunstenaars van onze tijd en bij te dragen aan repertoireopbouw voor *upper voice* vocale ensembles.

Componisten als Kate Moore, Joey Roukens en Steven Kamperman schrijven muziek voor het ensemble.

De afgelopen jaren heeft Wishful Singing samen met Herman Finkers een nieuwe *buzz* gecreëerd rondom het gregoriaans. Meer dan 6.000 deelnemers volgden in 2020 een van de online

"De vijf zangeressen van Wishful Singing zingen zo mooi dat hemel en aarde ter plekke van plaats lijken te wisselen."

Stijn Fens,
Trouw

cursussen gregoriaans die we samen met Finkers ontwikkelden. Volle kerken met de *Missa in Mystrium* volgden, evenals twee cd's. In maart 2024 lanceerde Wishful Singing de online cursus *Gregorian Treasures* in samenwerking met een van 's werelds meest gerenommeerde vocale organisaties: de VOCES8 Foundation.

We hebben verschillende langlopende educatieve en sociale projecten geïnitieerd. Een van deze projecten is Zing je sterk, een online zangtherapie die in 2021 begon voor long covid-patiënten en ondertussen is uitgebreid voor andere doelgroepen. Meer informatie over Zing je sterk vind je verderop in dit boekje.

Amsterdams Andalusisch Orkest

Het Amsterdams Andalusisch Orkest is in 2011 opgericht door jonge Amsterdamse en Marokkaanse musici en creatieve geesten. Zij deelden een liefde voor de zeggingskracht en reikwijdte van de Andalusische cultuur, Al-Andalus, die wordt gekenmerkt door culturele vermenging van Arabische, Amazigh, Joodse, Islamitische en Christelijke tradities. In wisselende bezetting speelt het orkest muziekvormen van Granada tot Bagdad uit diverse tijdspannen en stijlen en won onlangs de Cultuurfonds Prijs 2024.

Salah Eddine Mesbah

De talentvolle vocalist Salah Eddine Mesbah vertegenwoordigt een nieuwe generatie spirituele soefi vocalisten die sterk geworteld zijn in de Andalusische muziek. Salah Eddine is geboren in de Marokkaanse stad Tanger en werkt al jaren samen met het Amsterdams Andalusisch orkest. In juni 2018 maakte hij een indrukwekkend Nederlands debuut tijdens Holland Festival Proms in het programma Jalsat Rouhiya. Na een concertenreeks met Mesbah bracht het Amsterdams Andalusisch

Orkest in 2020 haar derde album uit, *Mystic Mirrors*: een mystieke vermenging van poëzie en spirituele Andalusische muziek uit de Maghreb.

Hamza Amrani

Hamza Amrani is een getalenteerde ud- en rababspeler die vanwege zijn virtuositeit steeds meer bekendheid krijgt in Europa. Met een diepe passie voor Marokkaanse, Arabische en Andalusische muziek kleurt hij de muziekscene. Opgegroeid in een familie van muzikanten, maakte Hamza kennis met de ud en andere traditionele instrumenten door zijn vader, een bekende muzikant in het Arabisch-Andalusische genre. Zijn liefde voor muziek drijft hem ertoe om nieuwe

geluiden te ontdekken en te experimenteren met verschillende muziekstijlen.

Ilias Markantonis

Ilias Markantonis is een veelzijdige muzikant en speler van het Griekse schaduwtheater Karagiozis. Al van jongs af aan verdiept hij zich in muziek en poppenspel. Hij studeerde o.a. klassieke en Byzantijnse muziektheorie, piano, klarinet en snaarinstrumenten aan de muziekschool van Alimos en volgt momenteel de studie etno-musicologie aan de Universiteit van Athene.

Als autodidact leerde hij talloze blaas- en snaarinstrumenten bespelen, waaronder de ud, lavta, doedelzak en ney. Hij volgde masterclasses bij grootmeesters als Yurdal Tokcan, Evgenios Voulgaris en Ross Daly, en kreeg les in o.a. makamleer, zang en improvisatie. Ilias trad op met diverse bekende Griekse musici en speelde Karagiozis-voorstellingen in Athene

en Kreta. Daarnaast werkt hij als vaste ud-demonstrateur voor het instrumentenatelier van Dimitris Papakousios in Athene.

Steun Wishful Singing

Wij kunnen onze artistieke dromen en ambities niet verwezenlijken zonder de onmisbare financiële steun van ons publiek. Je kunt ons vandaag helpen om projecten zoals Zing je sterk verder te laten groeien door het doen van een donatie. Met de bijgaande QR-code kun je direct een bijdrage doen, klein of groot. Of gebruik de volgende link:

wishfulsinging.nl/steun-ons

Scan & steun ons!

Wishful Fifty

Ook kun je ervoor kiezen Wishful Singing te steunen door structureel (minimaal vijf jaar) minimaal € 500,- per jaar bij te dragen. Dankzij de Geefwet is op deze wijze periodiek schenken fiscaal extra aantrekkelijk. De leden van Wishful Fifty staan dichtbij het ensemble en genieten verschillende privileges, waaronder een aantal vrijkaarten voor concerten.

Neem contact met ons op via **wishful50@wishfulsinging.nl** als je interesse hebt of als je er (vrijblijvend) meer over wilt weten.

Gregorian Treasures Online Course

Vorig jaar hebben we onze Engelstalige cursus Gregorian Treasures gelanceerd – inmiddels ook beschikbaar met Nederlandse ondertiteling! In deze prachtige online cursus, die we in samenwerking met de VOCES8 Scholars hebben gemaakt, leer je het gregoriaans te lezen, te zingen en te voelen.

Bestel de cursus met korting!

Als bezoeker van onze concerten bieden we je de cursus graag met 5 euro korting aan: je betaalt dan slechts €24,95 in plaats van €29,95!

Om de cursus met korting aan te schaffen, ga je naar **gregoriantreasures.com** of scan de QR-code.

Voer bij het afrekenen kortingscode WDK54EA4 in het daarvoor bestemde veld in.

ONLINE
**Gregorian
Treasures**
COURSE

Zing mee met het Zing je sterk Thuiskoor!

Probeer het Thuiskoor nu een maand gratis

Zingen is een bron van energie, plezier en ontspanning. Zing je sterk is de online adem- en zangtraining voor mensen met langdurige fysieke en mentale gezondheidsklachten. Deelnemers werken op een positieve manier aan meer energie en een sterker welzijn.

Zing je sterk is ontwikkeld door Wishful Singing, samen met zorg- en muziekprofessionals, in samenwerking met ziekenhuizen Meander en CWZ. Meer dan 3.000 mensen hebben al deelgenomen en onderzoek toont het positieve effect aan. Zing je sterk helpt om meer in contact te staan met je stem, emoties en lichaam. In 2024 won Zing je sterk zowel de publieksprijs als juryprijs van de IGNITE Award vanwege de gemaakte impact.

Zing je sterk begon als 6-weekse cursus voor mensen met o.a. long covid, burn-out, chronische pijn, astma en depressie. Nu is er het **Zing je sterk Thuiskoor**, voor iedereen die nieuwsgierig is naar de positieve effecten van zingen op welzijn en lekker samen wil zingen.

Kom je meedoen?

Reacties van deelnemers

'Ik ben momenteel beperkt in wat ik kan, maar dit kan ik wel!'

'Ik voel me als compleet mens gezien, niet alleen als lichaam.'

'Een moment in de week om naar uit te kijken.'

Zing elke week mee vanuit je eigen woonkamer!

Het Zing je sterk Thuiskoor is er voor iedereen die van zingen houdt. Zingen zonder drempels, zonder prestatiedruk, maar mét de kracht van muziek.

Wil jij ook minder stress, meer rust en positiviteit in je dagelijks leven? Je bent van harte welkom bij Zing je sterk! Met de code **THUISKOOR-SIBYLLE** kun je het Thuiskoor een maand **gratis**

uitproberen. Het enige dat je nodig hebt, is een computer of tablet met internetverbinding – wij regelen de rest.

Bij het Thuiskoor maakt het niet uit of je ervaren bent of voor het eerst meezingt. Je microfoon blijft uit, zodat je in alle vrijheid kunt genieten. En het belangrijkste: **zangervaring is niet nodig.** Het gaat niet om mooi zingen, maar om wat het je brengt.

Elke week begeleiden onze professionele zangdocenten een sessie vol inspirerende liedjes, ademhalingsoefeningen en ontspannende zangtechnieken. Daarnaast krijg je toegang tot ons online platform met extra oefenmateriaal.

Meld je gratis aan via de QR-code!

Gebruik de code **THUISKOOR-SIBYLLE** voor één maand gratis Thuiskoor

Reacties van deelnemers

'Ik kan gewoon meedoen, ook al kan ik niet zingen. Dat is zó fijn. Ik verheug me enorm op de lessen!'

'Het heeft mij vooral veel plezier gebracht. Maar ook dat ik er weer bij hoor.'

Met dank aan

Het werk van Wishful Singing wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Gemeente Utrecht en de schenkers van Wishful Fifty.

Lied van de Sibylle wordt mede mogelijk gemaakt door Cultuurfonds, Gemeente Den Haag en société Gavignières.

Wishful Singing is een culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan het ensemble zijn daarom fiscaal aftrekbaar.

Wij kunnen onze artistieke dromen en ambitie niet verwezenlijken zonder de onmisbare financiële steun van ons publiek.

wishfulfifty

**FONDS
PODIUM
KUNSTEN**
PERFORMING
ARTS FUND NL

het
cultuurfonds

èsG société Gavignières

Met dank aan het Cultuurfonds, mede dankzij het Van Weemen Schoppen Fonds, het Aafje Heynis Fonds, het Blasius Fonds en het A3ana Fonds.

Colofon

Stichting Wishful Singing

info@wishfulsinging.nl
wishfulsinging.nl

Artistiek directeur Wishful Singing

Anne-Christine Wemekamp

Algemeen directeur Wishful Singing

Marjolein Stots

Hoofd bedrijfsvoering

Inge Stok

Acquisitie en boekingen

Jacqueline La Rooy

Financieel manager

Karen Smit

Productieleider

Monique Lesterhuis

Marketing, communicatie en pr

Carmen Landa
Stella Brüggen
Esmee Soetekouw

Fondsenwerving

Emma Liem

Administratie

Erik Laarman

Fotografie

Anne Claire de Breij
Henry Faber
Juri Hiensch
Frances Marshall
Ward Mevis

Grafische vormgeving

Carrie Zwarts

Programmaboekje

Irene Doolaard
Maria Goetze

Vrijwilliger cd-verkoop

Inge van den Tol

Raad van Toezicht

Wieneke Jansen
Gertien Smits
Gertjan Nederbragt
Mattijs van de Woerd

BLIJF OP DE HOOGTE!

Ga naar onze website **wishfulsinging.nl** voor de meest actuele concertagenda.

Hier kun je je ook inschrijven voor onze nieuwsbrief, zodat je altijd als eerste op de hoogte bent van onze activiteiten.

Scan de QR-code om je direct in te schrijven voor onze nieuwsbrief!

Ga naar **zingjesterk.nl** voor meer informatie over Zing je sterk en om je aan te melden.

Volg ons op:

